

## Mối Tình Cupid với Psyche

### Sóng Việt Đàm Giang

Trong ngày lễ Tình yêu (Valentine), chúng ta thường được nghe kể câu chuyện Valentine bắt nguồn từ vị thánh Valentine với những tấm card có một trái tim màu đỏ. Chúng ta cũng thấy nhiều hình minh họa một thiên thần nhỏ tuổi có đôi cánh trắng, mang cung tên đi để bắn mũi tên tình yêu để cho trai gái tự nhiên gặp nhau, yêu nhau mà chúng ta vẫn gọi đùa là tiếng sét ái tình, hay nghiêm chỉnh hơn một chút là cái duyên cái số.

Cũng nhân dịp lễ Tình Yêu ngày 14 tháng Hai, tác giả của những hàng chữ này muốn bàn về chuyện thần Cupid và chuyện tình yêu của chính vị thần này với Psyche. Phần đầu tóm lược câu chuyện thần thoại Roman - Greek và sau đó là phần cảm nghĩ của người viết.



Venus và Cupid

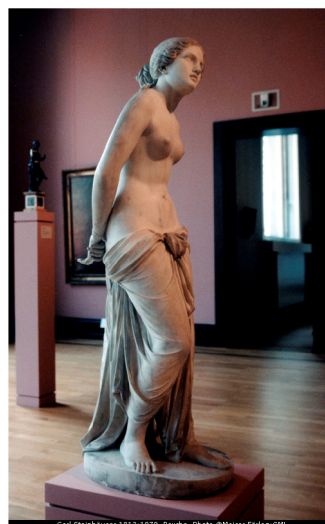


Cupid

### Chuyện tình Cupid và Psyche



Cupid



Psyche

Chuyện tình Cupid và Psyche được kể lần đầu tiên bởi một người đàn bà lớn tuổi trong chuyện “The Golden Ass, tập 4-6) của nhà văn La Mã Lucius Apuleius. Chuyện viết vào thế kỷ thứ hai A.D. (160 A.D.)

Câu chuyện kể rằng có một ông vua có ba cô công chúa. Hai cô chị thì nhan sắc bình thường còn cô út tên Psyche thì rất đẹp. Tiếng đồn nức tiếng nơi hạ giới đã vang lên thiên đình nơi các vị thần tọa ngự. Vị nữ thần sắc đẹp Venus (Aphrodite) đã ghen với sắc đẹp của người thiếu nữ hạ giới tên Psyche này, nên đã sai con trai, cậu thần trẻ ranh mãnh có đôi cánh trắng tên Cupid đi xuống hạ giới trả thù Psyche cho cái tội đẹp hơn bà bằng cách bắn mũi tên yêu đương vào nàng Psyche để nàng phải yêu một quái vật hay một kẻ xấu xí nhất thế giới loài người.

Cupid vâng lời mẹ, mang cung tên và hai bình nước đắng và nước ngọt vào phòng Psyche để thực hiện mưu đồ, sau khi nhỏ vài giọt nước đắng vào môi nàng, Cupid cúi xuống nhìn mặt nàng thì ngẩn người ngắm sắc đẹp Psyche và trong lúc vụng về, một mũi tên của Cupid đã cắm vào chính Cupid làm Cupid đâm ra yêu Psyche. Cupid vội vàng nhỏ vào môi Psyche với vài giọt nước ngọt rồi bay đi.

Thời gian vẫn trôi, mọi người vẫn tiếp tục ca tụng sắc đẹp của Psyche nhưng không ai muốn lấy nàng làm vợ. Hai người chị của Psyche đã lần lượt đi lấy chồng. Tới phiên nàng thì cha mẹ lo lắng và đi xin lời sấm của thần Apollo thì được phán rằng Psyche không lấy người thường mà sẽ làm vợ một quái vật. Chồng tương lai đang ở trên một núi cao.

Không muốn cha mẹ buồn phiền quá độ, Psyche xin cha mẹ cho nàng lên núi như lời sấm dạy. Khi Psyche chỉ còn một mình trên đỉnh núi thì thần gió Zephyrus nâng Psyche lên và chở nàng tới một thung lũng thần tiên có một lâu đài tráng lệ. Psyche được phục dịch chu đáo cho đến đêm xuống. Trong màn đêm tối đặc, người chồng tương lai của Psyche đã đến sống với nàng trọn vẹn vợ chồng rồi ra đi khi trời gần sáng. Cupid đến với Psyche hàng đêm và luôn luôn dặn dò Psyche phải hoàn toàn tin tưởng vào Cupid, không được thắp đèn hay tò mò muốn biết mặt chồng, một người chồng mà Psyche không được phép thấy mặt. Theo như chuyện viết thì Psyche sống như thế một thời gian thì nhớ nhà, nhớ cha mẹ, và hai chị nên xin phép Cupid cho hai chị được đến thăm nàng. Cupid đã phải chấp thuận. Sau khi dặn dò lần nữa là Psyche phải tin tưởng vào chồng, Cupid sai thần gió Zephyrus đón hai chị của Psyche đến thăm em. Hai người chị này đến thăm chứng kiến cảnh sống thần tiên của em nên mang lòng ganh tị. Lại được nghe Psyche kể là chưa hề thấy mặt chồng thì họ nhắc lại lời sấm ngày trước và cho rằng Psyche đã lấy phải một quái vật, và quái vật này có thể là con rắn khổng lồ thành tinh có thể nuốt chửng Psyche. Lại được Psyche cho hay là đang mang thai, họ khuyên Psyche nên giấu một con dao và mang một cái đèn, rình lúc chồng ngủ thì soi lên nhận mặt. Nếu là quái thai thì phải trừ khử ngay để bảo vệ bản thân và cái bào thai.

Sau khi hai chị về thì Psyche bị lòng tò mò thúc đẩy nên một đêm đợi chồng ngủ say, nàng đã thực hiện như lời hai chị xúi là cầm một con dao và đốt đèn cây để nhìn mặt chồng. Quái thai đâu không thấy mà chỉ có một khuôn mặt đẹp thiên thần đang ngủ. Mãi miết nhìn mặt chồng, Psyche đã lỡ nghiêng đèn, và để dầu nóng rớt xuống vai Cupid.



Cupid sực tỉnh thấy vợ đã trái lời, phản bội lòng tin, và gây vết thương cho mình thì giận mà xoè đôi cánh bay đi, trước khi bay đi Cupid cũng nói sự nghi ngờ của Psyche đã làm Cupid chấm dứt cuộc sống vợ chồng và bảo Psyche hãy trở về nhà với hai người chị. Psyche cố giữ Cupid lại mà không được.

Sau khi Cupid bay mất thì đèn đài cũng biến mất và Psyche tìm thấy mình đang nằm ở một cánh đồng gần nơi hai chị ở. Cố tìm cái chết ở giòng sông mà không được, Psyche về nhà kể cho hai chị nghe mọi chuyện và có lẽ Psyche đã làm hai người chị nghĩ rằng họ sẽ có cơ hội để làm vợ thiên thần, nên cả hai đã lên đỉnh núi khẩn thần gió Zephyrus đến đón mình đến với thiên thần trước khi nhảy xuống vực. Nhưng thần gió đâu chẳng thấy nên hai người chị đã chết nát xương dưới vực.

Trong khi đó Psyche tiếp tục lang thang đi tìm chồng. Đến một cái đền trên đỉnh một ngọn núi cao, thấy lúa thóc bừa bãi, nàng đã thu dọn cho gọn gàng tươm tất. Vị thần của đền đó là nữ thần Ceres thấy thương hại Psyche nên khuyên Psyche hãy đến quy thuận Aphrodite để lấy lòng bà và có cơ hội được tái hợp cùng chồng.

Psyche nghe lời thần Ceres và đến cầu cạnh thần Aphrodite. Aphrodite dù giận dữ nhưng không đuổi Psyche đi mà cho phép nàng ở lại chuộc lỗi. Aphrodite dẫn nàng ra kho lúa và bảo Psyche chia lọc đồng hạt đã trộn lẫn vào nhau làm thức ăn cho đàn chim của bà. Công việc phải làm xong trong chiều hôm đó. Psyche buồn vì biết không thể làm được một việc như thế trong một thời gian ngắn ngủi. May thay, Cupid vẫn theo dõi Psyche nên đã giúp nàng bằng cách huy động đàn kiến giúp Psyche phân loại được các loại hạt trong thời gian mà Aphrodite đặt ra. Aphrodite giận dữ vì biết là Psyche đã được con trai bà giúp nhưng không thể trách nàng được.

Sáng sớm hôm sau, Aphrodite lại sai Psyche đi ra khu rừng ven sông để thu thập lông trĩu từng con một của một đàn lông trĩu vàng. Bầy trĩu vàng này hung hăng và đang độ sức rất mạnh bạo dưới ánh mặt trời. Lần này Psyche lại được thần sông khuyên bảo nàng hãy chờ đến trưa để thần sông hát ru đàn trĩu ngủ dưới bóng mát và như vậy Psyche có thể lượm lông trĩu rơi rải rác gom lại mang về trình Aphrodite.

Nhiệm vụ thứ hai hoàn tất, Aphrodite lại sai Psyche mang một hũ pha lê đi đến sông Styx để lấy nước cho bà. Sông Styx là sông biên giới giữa người sống và kẻ chết. Nước trên núi Aroanius đổ xuống vực thẳm, đường lên xuống rất khó cheo leo, khó khăn, thêm nhiều rắn rết bên đường, người trần không thể nào xuống được. Trong tuyệt vọng Psyche đã được chim đại bàng Ganymedes của thần Zeus lấy nước giúp nàng.

Đã qua được ba lần thử thách, Aphrodite lại muốn hành hạ Psyche một lần nữa nên ra lệnh Psyche mang cái hộp của bà xuống âm phủ để xin Persephone, vợ Diêm vương

Hades một chút kem nhan sắc mang về cho bà. Đòi hỏi này làm sao Psyche có thể thực hiện được vì Psyche là người hạ giới làm sao mà xuống âm phủ được chỉ trừ khi nàng chết đi. Psyche đã muốn nhảy xuống sông Acheron (một nhánh của sông Styx) để mau xuống âm phủ, nhưng cũng như ba lần trước, Psyche lại được quý thần phụ trợ, khuyên bảo, dẫn dắt nàng trải qua những cửa ải khó khăn như qua mặt con chó ba đầu Cerberus canh giữ cửa vào âm phủ bằng bánh, mang 2 obol để trả và thuyết phục thần Charon chèo nàng qua sông âm phủ Acheron rồi đưa về, không được trả lời bất cứ một van xin cầu khẩn của bất cứ một ai. Điểm quan trọng nhất là lời nói của thần phụ trợ căn dặn Psyche tuyệt đối không được mở hộp đựng kem làm đẹp mà Persephone sẽ trao cho Psyche mang về để dâng Aphrodite. Theo đúng chỉ dẫn của thần, Psyche đã hoàn tất sứ mạng và mang được hộp chứa kem thoa mặt mà Persephone đã trao, ra khỏi âm phủ.

Trên đường trở về, lòng tò mò hiếu kỳ và ản ước muốn được thêm một chút đẹp với kem nhan sắc đã làm Psyche không cưỡng lại được ý muốn mở hộp đựng kem nhan sắc để ăn trộm một chút. Nhưng trong hộp sắt không chứa kem thoa mặt mà là khí âm lạnh của con sông âm phủ Styx bị giam giữ. Âm khí lạnh toát ra làm Psyche ngã xuống bất tỉnh.

Kể từ khi Psyche bị Aphrodite hành hạ với những sai bảo nghiệt ngã, Cupid đều biết và theo dõi nàng. Đến lúc này vết thương tinh thần và cơ thể của Cupid đã khỏi, Cupid với lòng thương yêu Psyche, đã bay đến với Psyche, ra tay thu thập âm khí đang tản mát trong cơ thể nàng, giam nhốt kín lại vào hộp sắt, rồi dùng mũi tên của chàng đánh thức Psyche dậy.

Sau khi dặn dò Psyche mang hộp sắt về cho mẹ, Cupid vào thiên đình tìm gặp vị thần chủ tể Zeus (Jupiter), trình bày và cầu khẩn thần chủ Zeus hãy giúp Cupid cho chàng được xum họp với Psyche, vì Cupid đã thật sự yêu thương Psyche, không thể xa nàng được nữa. Thần Zeus cảm thương cho tình yêu của Cupid với Psyche nên chấp thuận lời cầu khẩn, thuyết phục Aphrodite chấp thuận Psyche làm vợ Cupid, cùng sai nữ thần Hermes đón Psyche lên thiên đình, ban cho nàng uống một chén rượu bồ đào để Psyche được trở nên bất tử, cùng được xum vầy mãi mãi với Cupid.



Cupid và Psyche sau đó sống hạnh phúc và nàng Psyche sinh được một con gái mang tên Voluptas, Voluptas có nghĩa nữ thần của khoái lạc.

## Bàn về chuyện tình Cupid với Psyche.

### Sóng Việt Đàm Giang

Trong những chuyện thần thoại của Hy-Lạp, nếu kể về chuyện tình cảm thì có lẽ câu chuyện Cupid và Psyche là một trong những câu chuyện tình hay nhất và được làm đề tài bàn luận khá nhiều trong lớp dạy Tâm lý học có môn thần thoại Hy-Lạp ở các trường Đại học. Chuyện tình Cupid và Psyche đã có từ lâu, rất lâu, với những bức hình hay những tranh vẽ từ thế kỷ thứ nhất, nhưng chỉ được truyền tụng nhiều sau khi câu chuyện được Lucius Apuleius viết xuống vào thế kỷ thứ hai. Câu chuyện tình thần thoại Cupid và Psyche đã là đề tài và nguồn hứng cảm cho rất nhiều họa sĩ, điêu khắc gia, thi sĩ, v.v... Nếu chúng ta tò mò thử vào internet tìm kiếm thì sẽ thấy cả vài trăm tấm hoặc hình điêu khắc, hoặc tranh vẽ, thảm dệt, mosaics, v.v...trên đó. Một số tác phẩm họa hay điêu khắc Cupid và Psyche được trưng ở những bảo tàng viện nổi tiếng trên thế giới như tại Paris, London, Rome, v.v...

Trong văn chương thần thoại La Mã và Hy Lạp, những câu chuyện được kể trong nhiều sách lại không giống nhau, và tên gọi có thể bị trộn lẫn, thí dụ như trong chuyện Cupid và Psyche.

Chuyện viết bởi văn chương Hy Lạp thì nhân vật có tên Cupid (trong văn chương La mã, và trong câu chuyện trên /The Golden Ass) mang tên là Eros (Eros là vị thần của Tình yêu nhục cảm).

|            |           |
|------------|-----------|
| (Greek)    | (Roman)   |
| Eros       | Cupid     |
| Aphrodite  | Venus     |
| Zeus       | Jupiter   |
| Hades      | Pluto     |
| Persephone | Proserpia |

Đọc hết câu chuyện sách kể, suy nghĩ thêm một chút thì ta có cảm tưởng như câu chuyện thần thoại này giống như là một câu chuyện ngụ ngôn, có nhiều điều có thể suy diễn trong đời sống tình cảm của thế gian. Câu chuyện cũng làm ta nghĩ đến những chuyện cổ tích trẻ em quen thuộc như Giai Nhân và Quái vật, Bạch Tuyết và bảy Chú lùn, Tấm Cám, v.v...

Câu chuyện có thể được chia ra làm nhiều giai đoạn.

#### 1- *Gia cảnh và sắc đẹp của Psyche*

Ở đây là chuyện gia đình ông vua có ba con gái, cô út đẹp nhất nhà và nhiều chàng trai ngấp nghé nhất nhà. Người đẹp thì bị nhiều ghen tị là chuyện rất quen thuộc. Ngay đến nữ thần trên trời cũng ghen dữ. Trong chuyện thần thoại La Mã, Hy Lạp, nhiều vị thần đàn ông rất đa tình, và nữ thần cũng rất ghen tị, ghen tuông với nhau. Tại sao nhiều thần lại đa tình? Có thể đó cũng là vì Cupid đã mang tên tình yêu đi khắp thiên đình mà gây nên xáo xào?

Nói về sắc đẹp của Psyche, thì đây là một sắc đẹp kiều diễm đến nỗi mà thần vệ nữ Aphrodite (Venus) còn phải ghen. Ghen vì trước khi có Psyche thì người trần đều ca tụng nữ thần Aphrodite. Nay một người trần thế mà được ca tụng là đẹp hơn Aphrodite thì là một sự xỉ nhục không thể bỏ qua được.

## **2- Aphrodite ghen và sai Cupid đi trừng phạt/trả thù Psyche**

Aphrodite đã nghĩ ra một trừng phạt độc đáo là sai Eros (Cupid) đi xuống trần tìm ra Psyche, rồi dùng tên tình yêu để bắn cho Psyche bị trúng tên và lấy một quái vật xấu nhất trần gian.

## **3- Cupid bị ái tình vật ngã**

Quái vật đầu chẳng thấy mà chính Cupid lại vụng về, ngăn người vì sắc đẹp của Psyche đến nỗi mà mắc bẫy vào ngọn tên do chính mình mang đến. Bị cú tương tư, ái tình vật, Cupid không còn thích thú nhờn nhờn đi bắn tên ái tình nữa mà có lẽ tối ngày chỉ mong cho được có dịp hay cách nào gặp lại Psyche.

## **4- Cupid dấu kín chuyện riêng**

Dịp may đã đến khi Psyche tình nguyện lên núi một mình như lời sấm thần của Apollo đã phán để lấy một quái vật nào đó. Theo lời dặn bảo của Cupid, Psyche đã được thần gió mang tới một lâu đài tráng lệ, và rồi hàng đêm Psyche ân ái với người chồng mà nàng không hề biết mặt hay tên. Cupid đã rất cẩn thận, dặn dò Psyche kỹ lưỡng tuyệt đối không được thắp đèn xem mặt hay tìm hiểu Cupid là ai. Psyche trong giai đoạn này đang có hạnh phúc, lòng tin tưởng vào Cupid và tình yêu nhục cảm đã làm Psyche không nghi ngờ hay tìm hiểu thêm về Cupid.

## **5- Psyche nghi ngờ Cupid**

*Vì ban ngày Psyche ở lâu đài có một mình, cô đơn đã làm Psyche nhớ nhà và muốn gặp hai người chị. Khi hai người chị đến nhìn thấy hạnh phúc của Psyche thì thay vì mừng cho cô em, lại sinh lòng ganh ghét, tìm cách gây nghi ngờ vào tâm hồn Psyche, nhờ to bảo Psyche phải đốt đèn xem mặt chồng, và phải phòng thân bằng con dao cùn sẵn.*

Nhân vật chính Psyche ở đây bắt đầu thấy có sự lộn xác, chính chữ Psyche (tâm thần/linh hồn) theo nghĩa Hy-Lạp có nghĩa là bướm, và sự thay đổi tâm hồn của Psyche đã bắt đầu nhen nhúm. Psyche bắt đầu bước ra khỏi cái vỏ ngây thơ vô tội, hoàn toàn tin tưởng vào những gì Cupid dặn dò để bước sang giai đoạn bắt đầu suy nghĩ và phân tích những sự kiện đang xảy ra cho chính nàng và hậu quả tương lai nếu có mà nàng chưa lường được. Nếu nói rằng Psyche đã mù quáng nghe theo lời hai chị cũng không đúng. Cái tâm lý hiếu kỳ, khả năng tiềm thức thúc đẩy là sự phát triển không tránh được trên tiến trình trưởng thành.

## **6- Psyche nhất quyết khám phá bí mật về Cupid.**

*Lòng tin tưởng vào chồng đã bị hai người chị rắc mầm nghi ngờ vào. Vào một tối Psyche đã không cưỡng lại được lòng tò mò để đốt đèn xem mặt chồng. Psyche đã nhận được phần thưởng gì khi đốt đèn để nhận ra rằng chồng nàng chính là thiên thần đẹp trai Cupid?*

Thần Cupid trong chuyện là một thanh niên ranh mãnh, chỉ mang cung tên tình yêu đi gán ghép tạo nên những cặp nhân tình yêu nhau hoặc dài hạn, hoặc ngắn hạn, mang niềm



vui hạnh phúc cho thế giới với những tiếng cười yêu thương hạnh phúc. Thế rồi gây ông đập lung ông, vì một vụng về luống cuống và vì cảm nhan sắc người đẹp mà rồi chính Cupid phải lụy vì tình. Lụy vì tình, say mê vì tình, hết lòng bảo vệ riêng tư cho cuộc tình vì sợ mẹ biết. Ai có thể là người hết lòng hết tâm cho tình yêu như Cupid ?

Cái mâu chốt quan trọng trong câu chuyện Cupid và Psyche này là Tình Yêu và lòng Tin tưởng: Psyche (có nghĩa là tâm thần, là linh hồn) đã được Cupid nhắc đi nhắc lại là phải tin tưởng vào chàng, tuyệt đối tin vào chàng. Thế mà lòng tin đó đã bị lung lay vì hai người chị ghen tương đồ ky, reo mồm mồm nghi ngờ vào. Và Psyche đã không cưỡng nổi cái cám dỗ của tò mò nên đã phạm lỗi, ngược lại lòng tin yêu của chồng. Cupid đã đau khổ với vết thương lòng vì sự phản bội của Psyche lại thêm vết thương trên cánh tiên nên đã bỏ đi trong buồn rầu và thất vọng.

Thế giới không có Cupid sẽ trở thành thế giới không tình yêu nam nữ, không tiếng cười, và rồi không có cả con nít nữa vì thiếu vắng tình yêu, gia đình, và hôn nhân. Có lẽ vì thế nên sau đó các vị thần biết là Psyche có lỗi nhưng đã tìm cách để giúp nàng làm vừa lòng nữ thần Venus, cùng chuộc lại lòng tin của Cupid.

### **7- Cupid rời bỏ Psyche.**

*Sự phản bội của Psyche đã làm Cupid đau khổ và trong tình thế không thể nào ở lại với Psyche được nữa dù nàng hết sức van xin tha thứ.*

Psyche dường như đã qua giai đoạn chỉ biết yêu mà không thắc mắc. Khi đã có tình yêu, Psyche còn muốn hơn nữa. Nàng muốn người yêu của nàng là một người có khả năng vượt bậc. Trong tiềm thức cùng với sự lớn dần của suy nghĩ, nàng mong mỗi một tình yêu thần thoại, một đối diện với sự thật dù hay hay dở, một sự chuyển tiếp không tránh được.

Psyche đã cầm ngọn đèn bên tay trái và con dao bên tay phải. Ngọn đèn tượng trưng cho ánh sáng mà Psyche nhất quyết tìm cho ra, con dao tượng trưng cho quyết định muốn thấy rõ sự thật, và cắt đứt liên hệ nếu cần thiết.

Khi Psyche thấy mặt Cupid thì tình yêu của nàng đối với Cupid càng mãnh liệt hơn. Trong tình yêu bắt đầu chỉ bằng những đêm ân ái nay thêm diện mạo thì Psyche như bị một tiếng sét ái tình, mạnh đến nỗi nàng say mê ngắm Cupid, mạnh đến nỗi nhỏ dầu nóng vào cánh tiên của Cupid mà nàng không biết.

Sự khám phá của Psyche bất hạnh thay lại là sự phản bội lời thề nguyện chấp nhận của Psyche với Cupid.

Cupid là một vị thần tình yêu, Cupid vẫn còn đang yêu Psyche với tình yêu rất say đắm, với ân ái nồng nàn hàng đêm, tình yêu còn rất mới mẻ, sung mãn. Nay Cupid bất tình linh bị đặt trong tình trạng mặt đối mặt, trực diện như ban ngày với người yêu trần thế, trong một hoàn cảnh Cupid chưa hề nghĩ đến. Cupid chưa sửa soạn đủ để đối xử với thân thiết tình cảm. Cupid cũng không thể công khai hoá chuyện ăn ở với Psyche, vì Cupid vẫn còn dấu diếm Aphrodite và tất cả mọi người và ngay cả với thần thánh trên thiên đình. Diễn biến xảy ra đột ngột, phản ứng nhất thời của Cupid cũng chỉ là phản ứng có thể đoán được là giận dữ, cảm tưởng bị phản bội, thất vọng, và bỏ đi.

### **8- Psyche bị trừng phạt**

*Cupid đã bỏ nàng, Psyche chẳng còn chi, cả lâu đài cũng biến mất. Trở về nhà với lòng đau khổ xen lẫn buồn tủi, thêm hai người chị không thương em mà lại còn như muốn được hưởng những may mắn như Psyche đã nhận.*

Lần đầu tiên ta thấy một Psyche trong tình trạng tràn đầy chán nản, ngã lòng. Muốn tự vẫn nhưng sông lại đẩy nàng lên bờ.

Về nhà với lòng đau khổ trông vắng, hồi hận, thương nhớ Cupid, cộng thêm sự thờ ơ đến độ tàn nhẫn của hai người chị, Psyche đã hành xử ra sao ?

Một người đàn bà ngây thơ, trẻ đẹp như Psyche, được yêu thương bảo bọc cho đến một ngày sự suy tư trưởng thành của tâm hồn đưa đến tò mò, rồi tình yêu tan vỡ với tâm trạng hồi hận day dứt, ăn năn dày vò. Psyche có phải là người đàn bà trẻ yếu lòng yếm thế không ?

Không, sự phân tích suy nghĩ của Psyche đáng làm ta ngạc nhiên. Psyche sau hành động nông nổi ban đầu, đã có hành động rất can đảm, rất anh hùng như một đấng nam nhi. Nàng đã phạm lầm lỗi thì bây giờ nàng sẽ làm đủ mọi cách để chuộc lỗi, để minh chứng tình yêu mỗi ngày một lớn của nàng đối với Cupid. Và thế là Psyche lên đường tìm kiếm Cupid.

### **9- Psyche chấp nhận hình phạt**

*Động lực tình yêu đã làm Psyche bỏ công sức đi tìm kiếm Cupid, ngay cả phải vào van xin cầu khẩn Aphrodite. Aphrodite dù giận ghét Psyche, vì nàng đã làm Cupid bị thương tích cả tinh thần lẫn cơ thể, nhưng đã cho phép Psyche ở lại, và để thử lòng Psyche, bà đã sai Psyche làm những công việc khó mà thực hiện được.*

Một người trần thế như Psyche đi tìm một vị thần như Cupid ? Làm sao có thể tìm được Cupid ? Psyche đã được thần giúp khi nàng quyết định lên núi để làm vợ “quái vật” theo lời sấm thần của Apollo, thì bây giờ chắc chắn thần vẫn còn quanh quẩn đâu đây để theo dõi bước chân Psyche?

### **10- Những nhiệm vụ không thể thực hiện được**

*Bốn công tác khó khăn mà Psyche đã làm được nhờ sự trợ giúp của các vị thần là phân loại các hạt thóc đã trộn lẫn với nhau trong một thời gian ngắn ngủi, nhặt lông trĩu vàng bên bờ sông, lấy nước từ sông Styx, và xuống thế giới bên kia, qua sông Archeron để lấy hộp chứa kem nhan sắc của Persephone, vợ vua Hades, về cho Aphrodite.*

Công việc đầu tiên mà Aphrodite ra lệnh Psyche phải làm là nhặt riêng ra một đồng lớn những hạt giống đủ loại mà bà đã trộn lẫn với nhau, việc phải hoàn tất nội trong một buổi chiều. Làm sao mà Psyche có thể làm được công việc mất nhiều thì giờ này nếu không có những con kiến đã giúp Psyche nhặt hạt riêng rẽ ra.

Hạt giống là những bảo vật của trời cho loài người từ thuở khai sinh lập địa. Những hạt giống này cũng giống như những hạt suy nghĩ đang được sắp xếp trong đầu óc Psyche. Cần phải sắp sếp cho đâu ra đấy. Hạt giống này cũng hầu như đang nảy mầm và sinh sôi trong cơ thể Psyche nếu ta nghĩ đến một Psyche đang mang thai sau những ngày ân ái cùng chồng.

Cũng như chúng ta, ai ai cũng có cả đồng hạt tích tụ trong đầu, những chú kiến ám chỉ những sự nhẫn nại, kiên trì mà chúng ta phải đương đầu với để sắp xếp cho mọi sự được minh bạch. Hay hạt đủ loại này có thể ví như những tài lực tiềm ẩn còn chất đọng trong đầu chúng ta, những tiềm năng chưa được sử dụng đến?

Công tác thu lượm lông trĩu vàng, nói một cách tâm lý, phải chăng ám chỉ công việc nào cũng cần suy nghĩ, lựa đúng lúc mà thực hiện, không thể vội vàng hấp tấp làm cho xong ?



Lời thần mách ở đây cũng như khi ta gặp khó khăn thì ta, thay vì vội vàng hấp tấp thực hiện, lại khôn ngoan suy tính lựa chọn -*chính ta nói, đặt câu hỏi và trả lời với chính ta*- chọn thời điểm thích hợp nhất để thực hiện.

Công tác thứ ba của Psyche là lấy nước từ sông Styx lên cho Aphrodite. Thêm một lần nữa, chúng ta thấy một Psyche cân nhắc những nguy hiểm mà nàng phải hứng chịu. Con chim đại bàng Ganymedes của thần Zeus đã giúp Psyche đứng lúc. Phải chăng thiên nhiên nhiều khi mang lại quá nhiều thử thách mà nếu chúng ta không có lòng tin thì khó mà thực hiện được? Lòng tin là một hỗ trợ cần thiết giúp ta có nghị lực và phấn đấu.

Công tác cuối cùng là một thử thách mà đích thân Psyche phải làm, lẽ dĩ nhiên là có sự mách bảo và trợ giúp của những vị thần có từ tâm. Aphrodite ra lệnh cho Psyche đi xuống âm phủ để xin chút thuốc thoa làm đẹp thêm nhan sắc của Persephone, vợ vua Hades. Làm sao một người trần thế có thể xuống âm phủ nếu không chết? Vậy mà Psyche sẵn lòng nhảy từ vực cao xuống sông Styx để xuống âm phủ. Có thần nào có thể để một người đàn bà trẻ đang trong tình trạng quần cực đến tận cùng mà không giúp?

Đúng, thần có giúp và chỉ bảo để Psyche xuống được âm phủ, qua các cửa ải khó khăn một cách an toàn, và trở về trần gian với cái hộp có đựng mỹ phẩm của Persephone.

Bây giờ là lúc cơn bão cực đã qua rồi, nhưng lại không dễ dàng cho tâm trạng Psyche, Thần đã dặn dò rất kỹ là Psyche không được mở hộp chứa kem thoa mặt của Persephone ra mà phải trao cho Aphrodite nguyên vẹn.

Tại sao khi trao hộp cho Psyche đi xuống âm phủ, Aphrodite lại phải nói đó là hộp dùng để chứa mỹ phẩm? Tại sao thần lại dặn kỹ là không được mở hộp? Phải chăng đây là cái tình tiết khéo léo của câu chuyện đã dự trù cho một biến cố chết đi sống lại qua một hành lang chuyển tiếp giữa đen tối địa ngục và ánh sáng của nữ thần để cho câu chuyện Cupid và Psyche có được cái kết cuộc tươi sáng?

Psyche đã trải qua nhiều hành trình cực khổ, Psyche cũng mệt mỏi vô cùng, Psyche là một người đàn bà trẻ, và Psyche cũng có lòng hiếu kỳ và lòng ham muốn. Một chút kem tô chuốt sắc đẹp của Persephone chia xẻ cho Psyche thì có mất mát chi đâu? Aphrodite đã hành hạ Psyche quá sức rồi, nay Psyche có ăn gian một chút, lấy trước một chút kem sắc đẹp để thêm chút nhan sắc cho vui lòng Cupid khi gặp lại thì cũng chẳng phải là trọng tội.

Thế là Psyche hé mở nắp hộp và khí lạnh ngủ của sông Styx bủa vây Psyche, đưa nàng vào giấc ngủ.

Psyche là người và hành động của nàng đã cho thấy tâm hồn của nàng đang phát triển, tiềm thức đang lý luận, phân tích cái hay, cái dở, liều lĩnh, thử thách, cân nhắc hậu quả và hành động theo bản năng.

### ***11- Cupid giúp Psyche***

*Lòng ham muốn ăn trộm một chút kem thoa làm đẹp nhan sắc cho chính mình đã làm Psyche mở cái hộp chứa kem sắc đẹp ra, và bị hơi lạnh của sông Styx chứa trong hộp làm nàng ngã xuống chìm vào giấc ngủ.*

Cupid nay đã bình phục, Cupid cũng đã thấy được một Psyche quyết tâm lấy lại lòng yêu thương của Cupid qua những gian nan vất vả mà Psyche đã trải qua. Cho đến lúc này thì Cupid đã trưởng thành trong tư tưởng hơn và tình yêu mà Cupid dành cho Psyche cũng đã trưởng thành theo. Qua tình yêu chân thật, Cupid đã cứu Psyche sống lại -một Psyche với tâm hồn rất cương quyết như tình yêu của nàng với Cupid- cùng mang nàng lên cầu cứu thần Zeus, xin thần Zeus giúp cho Cupid được sống với Psyche.

## **12-Psyche được trở nên bất tử**

*Bất hạnh đã trôi qua, Psyche được Zeus cho uống ly rượu bất tử. Nay Psyche trở thành một nữ thần. Dương thế không còn ai đẹp hơn Aphrodite nữa, Aphrodite chấp thuận Psyche làm vợ Cupid, không còn ghen ghét thù hận Psyche nữa. Cupid và Psyche từ đây là một đôi thần son trẻ sống mãi mãi hạnh phúc bên nhau.*

Qua bốn việc làm khó khăn mà Psyche đã thực hiện, mơ hồ như trong chuyện kể cho thấy có sự liên hệ giữa trời đất nước lửa (thiên, địa, thủy, hỏa). Đất đai với hạt lúa thóc mầm sống của con người, nước làm thóc lúa nảy mầm, khai mào sự sống, sự ảm áp của lông trù vàng tượng trưng cho ngọn lửa giữ tâm sáng suốt, và không khí của trời là môi trường để con người hít thở, sống hoà đồng với thiên nhiên. Psyche đã khai thông được mọi trở ngại, vượt qua được những thử thách, chứng tỏ được tâm lòng thành, trí trưởng thành, cùng tình yêu mỗi ngày một lớn mà Psyche đã dành cho chồng nàng là thần Cupid. Psyche đã xứng đáng để được bước vào địa vị của một nữ thần, cùng hưởng tình yêu vĩnh cửu, mãi mãi bên Cupid.

Để chấm dứt bài viết, xin phỏng dịch câu nói của Lucius Apuleius: **“Tình yêu chỉ có thể nảy nở trong Tâm hồn, và Tâm hồn chỉ có thể bước vào vườn Địa đàng qua cánh cửa Tình yêu”**.

Sóng Việt Đàm Giang  
31 December 2008

### **Tài liệu tham khảo**

- Apuleius, Lucius; Adlington, William (Trans.) (1996). *The Golden Ass*. Wordsworth Classics of World Literature, Wordsworth Ed. Ltd.: Ware, GB.
- Apuleius, Lucius; Relihan, Joel C. (Trans.) (2007). *The Golden Ass or, A Book of Changes*. Hackett Publishing Company: Indianapolis.
- White, Anne. *The Golden Treasury of Myths and Legends*. New York: Golden Press 1968
- Bulfinch, Thomas. *The Age of Fable; or, Stories of Gods and Heroes* (1855). New York: Doubleday & Company, Inc. Bulfinch's source is *The Golden Ass* (books 4-6) by the Roman writer Lucius Apuleius
- Apuleius, *Cupid and Psyche*, Cambridge University Press (1991)
- Apuleius; Taylor, Thomas (translator). *Fable of Cupid & Psyche*. Philosophical Research Society (1996)
- Neumann, Erich. *Amor and Psyche: Psychic Development of the Feminine* (1991)
- Grant, Michael. *Myths of the Greeks and Romans*. Meridian book (Revised Edition 1995).

[http://en.wikipedia.org/wiki/Valentine's\\_Day](http://en.wikipedia.org/wiki/Valentine's_Day)

[http://en.wikipedia.org/wiki/Cupid\\_and\\_Psyche](http://en.wikipedia.org/wiki/Cupid_and_Psyche)

<http://www.pitt.edu/~dash/cupid.html>

<http://www.wisdomportal.com/Romance/Cupid-Psyche.html>

<http://www.mlahanas.de/Greeks/Mythology/Eros.html>

<http://www.paleothea.com/Myths/Psyche.html>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mythography>